

Elgrapport for Rødøy kommune

2000 - 2014

Foto: Harald Erichsen

*Data fra Hjorteviltregisteret
bearbeidet og tilrettelagt av
Naturdata AS*

Hjorteviltregisteret

Naturdata • as

Tema

- Informasjon fra kommunen
- Bestandsstørrelse
- Avskyting
- Produktivitet
- Jakttrykk
- Kjønnssammensetning
- Slaktevekter
- Fallvilt
- Viktige datoer

Informasjon fra kommunen

Rødøy kommune har nå 14 elgvald i alt. Av det er 2 vald på Tjongsfjordhalvøya som går over kommunegrensen til Meløy på Ågskardet. Registreringer i Hjorteviltregisteret er fra Rødøy kommunes forvaltning over kommunegrensen.

Elg kan se ut til å ha gått noe tilbake i de siste årene nord i kommunen i valdene på Tjongsfjordhalvøya. Det er stabilt med elg i sørkommunen. I Midtkommunen meldes det om meir Sett elg.

Det er nå en lettere situasjon for folk med at det blir sjelden påkjørsler på veiene. Det blir og mindre elg på rundballer hos gårdbrukere og på innmark om sommeren.

Elgvald Våga-Sleipnes av fikk av jordbrukshensyn nedsatt minsteareal i lokal forskrift for Rødøy kommune i 2011. Det er blitt noen år med større avskyting på Tjongsfjordhalvøya, som har redusert elg på dyrka jord.

Tidligere storvald Jotunheimen i Jektvik-området er etter deres ønske delt opp i tre enkeltvald Strømdalen, Midtre Værrangfjord og Breitind, fra 2014.

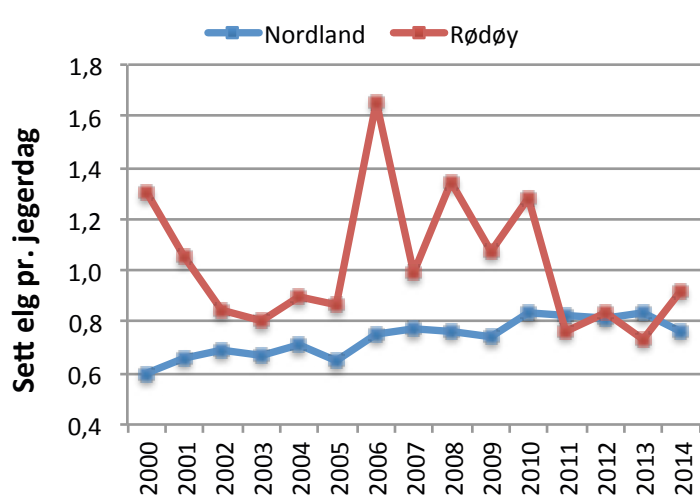
Elg er kommet til øyene i Rødøy. Det vil si at grunneiere der kan søke åpning av nye vald.

Det er fra mange vald årlig søkt om nedsatt minsteareal for å kunne felle flere elg. Vi ser imidlertid at valdene ofte ikke alltid klarer å felle økt kvote.

Det er viktig at valdene oppmuntrer flere til å gå jegerprøvekurs og ta eksamen, så jaktlagene opprettholdes med yngre deltakere. Vi minner om den anledning grunneiere har som jaktrettshaver til å delta i elgvaldet med sin stemme. Vi ber valdene oppmuntre sine jegere til å få seg hund som kan godkjennes for ettersøk i eget vald.

Ole Edgar Nilssen
Landbrukskonsulent ved Teknisk etat
Rødøy kommune

Bestandsstørrelse

Sett elg per jegerdag er gjennomsnittlig antall elg sett per jeger per dag.

Indeksen viser den relative utviklingen i bestandsstørrelsen (tendensene), men sier ikke noe om det faktiske antallet elg.

Med erfaringer fra elgforvaltningen vet vi at sett dyr per jegerdag er et velegnet mål på om bestanden øker eller minker.

Sett elg per jegerdag øker nødvendigvis ikke proporsjonalt med bestandstettheten. Ved høy bestandstetthet vil man ikke klare å registrere den veksten som faktisk skjer i bestanden. I en bestand i vekst vil kvoten utgjøre lite i forhold til bestanden, og jakta avsluttes raskt. I en redusert bestand vil det være vanskelig å finne de rette dyra på slutten av jakta. Dette fører til at indeksen sett elg per jegerdag har en tendens til å undervurdere bestander i vekst og overvurdere en bestandsnedgang. Sammenligning av verdier fra år til år bør være utregnet for samme geografiske område siden samme verdi for sett elg per jegerdag kan tilsvare ulike tettheter i ulike områder som følge av variasjoner i habitat og jaktmetode.

Avskyting

Antall felte elg 2000-2014

Antall felte elg er en nyttig indikator på om bestanden er i vekst eller nedgang. Felte elg sett sammen med andre indekser som tildeling og fellingsprosent gir det et bilde på utviklingen i bestanden.

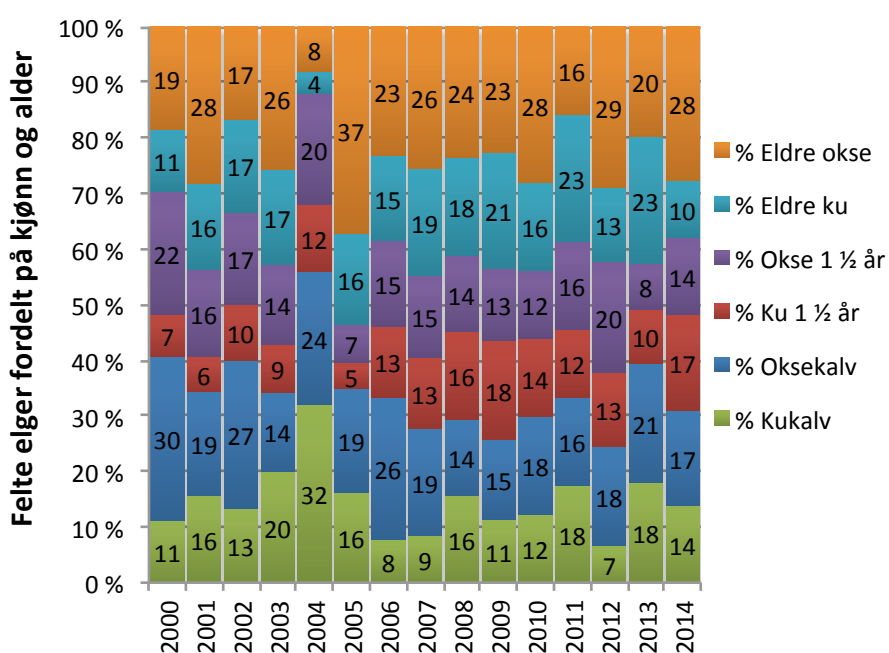
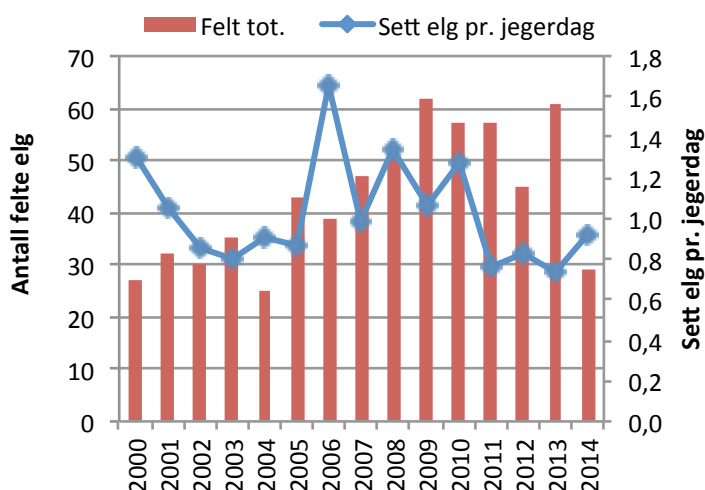
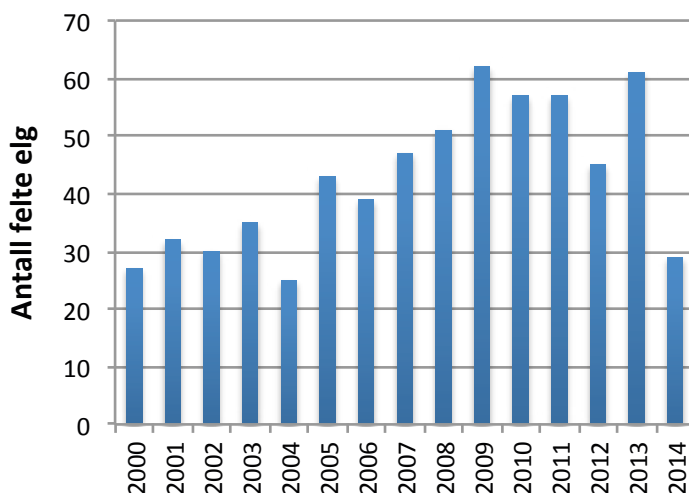
Sett elg per jegerdag i forhold til felte elg sier noe om endringer i bestandsstørrelsen

Jaktuttaket gir ofte et forsinket bilde av bestandstettheten fordi det er jakta som driver bestandsendringene. Det betyr at jaktuttaket ofte vil forbli høyt i ett til to år etter at bestanden har begynt å synke (det er derfor bestanden synker) og tilsvarende forbli lavt i ett til to år etter at bestanden har begynt å øke (det er derfor bestanden øker). Målsettinger om utflating eller reduksjon av bestanden krever spesiell oppmerksomhet. Data fra sett elg-skjema vil være et nyttig tilleggsværktøy.

Antall felte elg fordelt på kjønn- og aldersgrupper 2000-2014.

De dyrene vi velger å felle bestemmer sammensetningen av den gjenværende bestanden, som igjen vil utgjøre utviklingspotensialet til bestanden på sikt. Lik prosentvis avskyting i ulike bestander kan på sikt gi ulik bestands-sammensetning avhengig av om bestanden er i vekst eller i reduksjon.

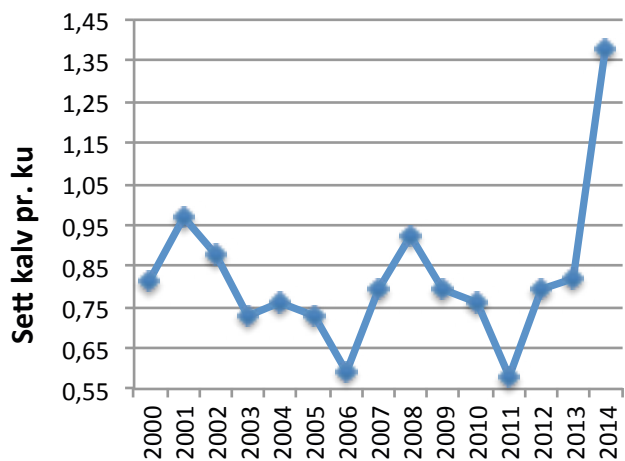
Foto: Paul Våtvik

Refleksjon

- Hvordan kan eventuelt utvidet jakt og endring av minstearealet ha påvirket avskytingen i antall felte elg?
- Hvordan er utviklingen av felte elg sammenlignet med sette elg?
- Hvordan er kjønn- og aldersfordelingen i avskytingen?

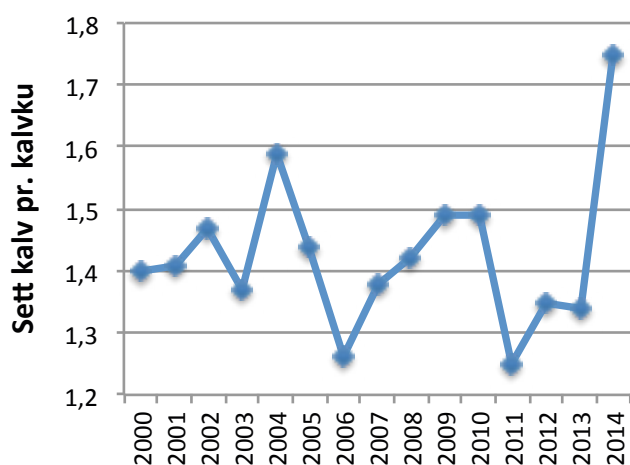
Produktivitet

Med bakgrunn i sett elg-data er det utviklet tre rekrutteringsindekser; sett kalv per ku, sett kalv per kalvku og andel kyr med kalv. Flere studier har vist at disse indeksene sammenfaller godt med uavhengige data på kalv/ku-forholdet i en elgbestand.

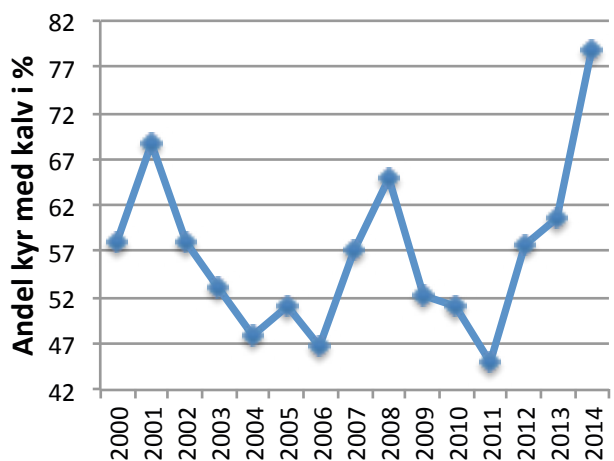
Sett kalv per ku viser hvordan produksjonen i elgbestanden utvikler seg.

Sett kalv per ku er sårbart i forhold til endringer i avskytingsmønsteret (når uttaket skjer) og hvilke dyr man velger å skyte. En høy kalveavskyting i forhold til kuavskyting kan medføre at antallet kalv per ku som observeres i løpet av jakta reduseres, uten at dette avspeiler en reduksjon i kalveproduksjonen per ku.

Sett kalv per kalvku viser hyppigheten av tvillingfødsler i elgbestanden (tvillingraten).

For kalv per kalvku betyr for eksempel tallet 1,25 at hver fjerde ku har tvillingkalv. Denne indeksen er mindre påvirket av avskytingen fordi det som regel blir skutt like stor andel av enkeltkalver og tvillinger som det forekommer i bestanden. Sett kalv per kalvku gir i tillegg en indikasjon på utviklingen i alderssammensetningen av kyr i bestanden. Dersom en stor andel av observerte kyr har tvillingkalv, tyder det på at en stor andel av kyrne ligger i aldersklassen fire år og eldre.

Andel kyr med kalv viser utviklingen i observerte kyr med kalv av alle observerte kyr.

Foto: Martin Mikalsen

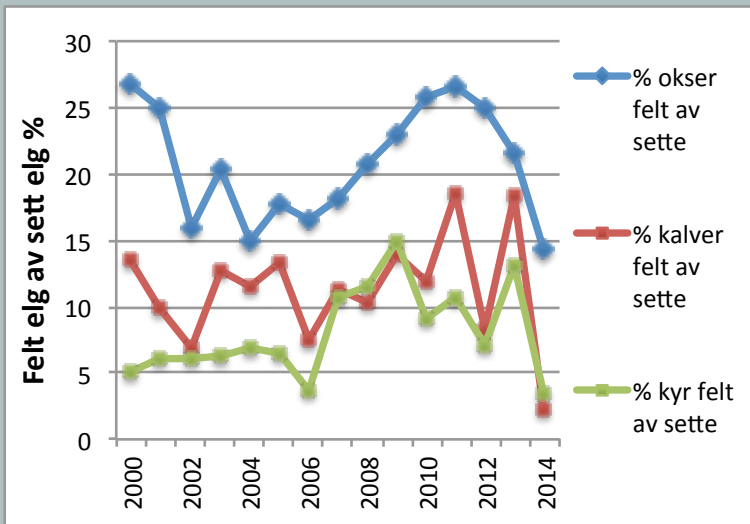
? Refleksjon kjønnssammensetning (se neste side)

- Hvordan er ku per okse forholdet i din kommune og hva kan eventuelt gjøres for å få dette bedre i samsvar med det som er beskrevet om temaet kjønnssammensetning?
- Står de langsiktige målsettingene i kommunen i samsvar med det ku per okse forholdet man ønsker?

Fylkestall for slaktevekter

År	Hanndyr 1 ½ år	Hunndyr 1 ½ år	Hannkalv	Hunnkalv
2011	138	132	67	64
2012	140	133	69	63
2013	135	129	66	63
2014	138	131	67	64

Jakttrykk

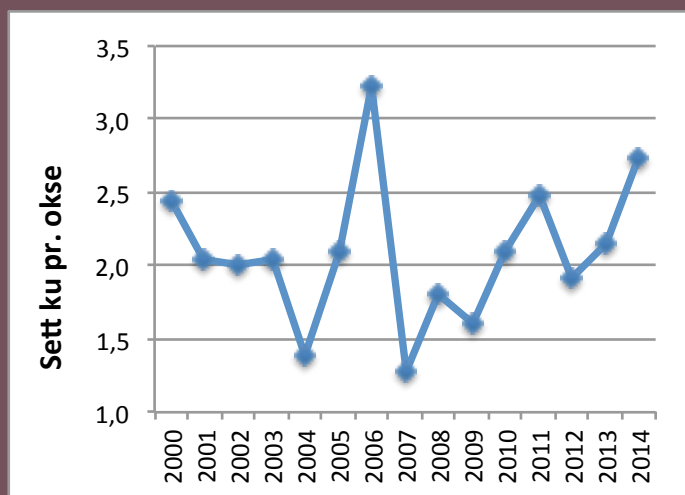
Felt elg av sett elg forteller oss hvor hardt jakttrykket er og har vært på de ulike kategorier dyr.

Er det liten prosent felte av sette dyr viser det at jegerne ofte lar disse dyrene passere for hvert individ de feller. Motsatt viser en høy prosent felte av sette at flere av disse dyrene felles. Dette avspeiler ofte avskytingsmønsteret. Dersom fellingsprosenten øker når kvoten øker kan det tyde på at bestanden fortsatt vokser.

Tabell over fellingsprosent, tildelte og felte dyr.

År	Felt tot.	Tildelt tot.	Fellings%
2000	27	40	68
2001	32	43	74
2002	30	51	59
2003	35	52	67
2004	25	53	47
2005	43	51	84
2006	39	51	76
2007	47	57	82
2008	51	57	89
2009	62	69	90
2010	57	70	81
2011	57	66	86
2012	45	73	62
2013	61	75	81
2014	29	65	45

Kjønns sammensetning

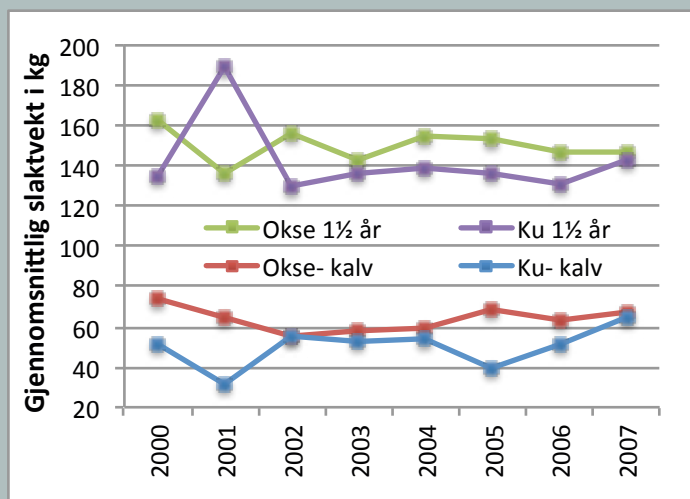

Sett ku per okse viser utviklingen i kjønns-sammensetningen for dyr som er ett år og eldre.

Kjønns sammensetningen er viktig for bestandens samlede produktivitet. Undersøkelser viser at en svært skjev kjønns sammensetning med få eldre okser kan føre til lavere produktivitet. Få og unge okser klarer ikke å dekke alle kyrne til "riktig" tid med påfølgende utsatt kalvingstidspunkt og reduserte kalvevekter. I verste fall kan andelen kyr som bedekkes bli redusert.

Når man skal tolke ku per okse-indeksen bør den sammenlignes med felt av sett okse. Bedres ku per okse samtidig som felt av sett okse går ned tyder det på at jegerne faktisk sparer på oksene. Om det ikke er tilfellet, kan det være at bestanden er i vekst. En tommelfingerregel er at et ku/okseforhold på 1,5-2 er et bra forholdstall.

Slaktevekter

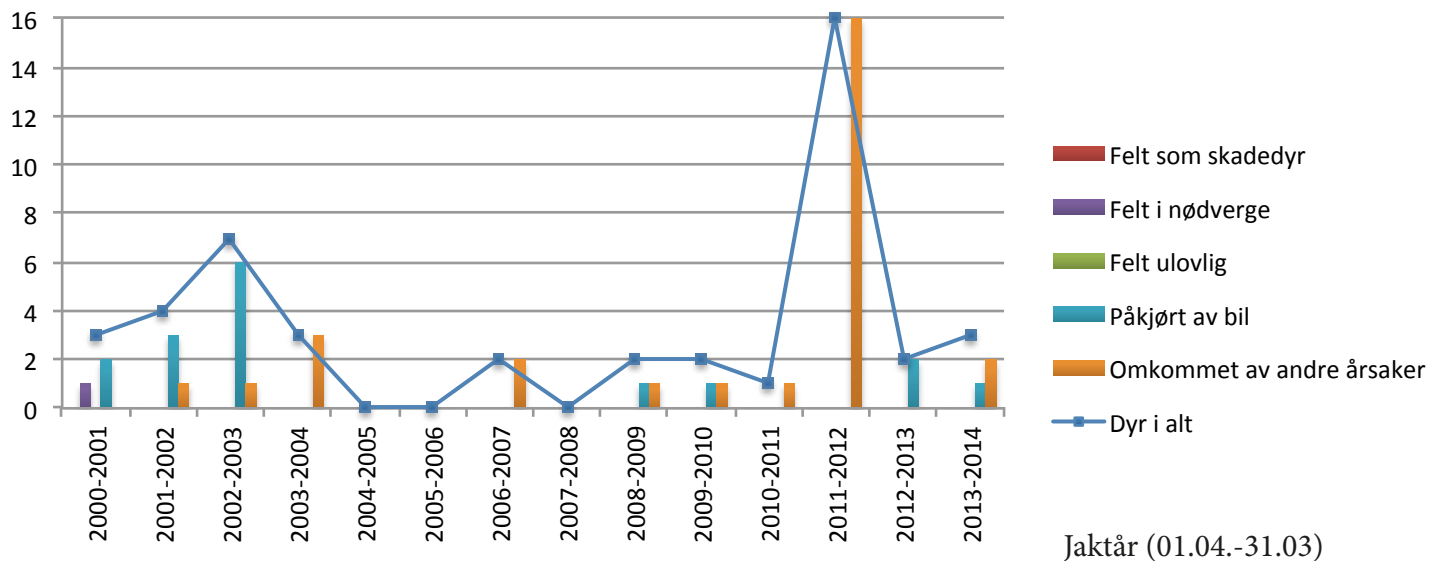
Utviklingen i gjennomsnittlige slaktevekter sier noe om utviklingen i kondisjonen i bestanden.

I en elgbestand er det tre viktige faktorer som kan påvirke bestandskondisjonen over tid; klima, bestandstetthet og jakt. Vektutvikling benyttes jevnlig som et mål på kondisjon og er ansett som en god indeks på overlevelsessannsynlighet og produktivitet. Vektvariasjonene hos kalv og halvannetåringer gir antagelig det beste bildet på de øyeblikkelige endringene i bestandskondisjonen. Vektutviklingen hos eldre dyr er ikke presentert fordi utviklingen her påvirkes av hvilke årsklasser som er representert i slaktevektmaterialet det enkelte år. Varierende praksis for veietidspunkt og regionale forskjeller i fettlagring kan påvirke verdiene for slaktevektene. For et best mulig sammenligningsgrunnlag er det viktig at de samme prosedyrer og praksis blir utført likt fra år til år ved veiing.

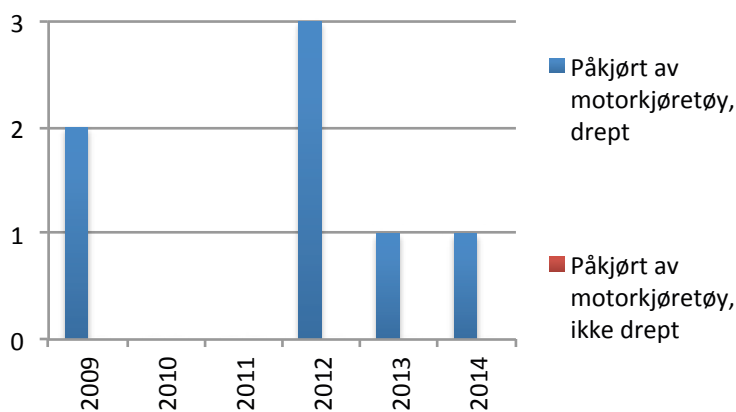

Fallvilt er betegnelsen på skadde eller drepte dyr som følge av andre årsaker enn ordinær jakt.

Antall fallvilt av elg de siste 14 år fordelt på dødsårsaker

Antall elgpåkørsler fra motorkjøretøy

Hjorteviltregisteret har lagt til rette for kartfestet registrering av fallvilt. Det er kommunene som er ansvarlige for å legge inn data, men ettersøkspersonell kan gis tilgang til å registrere hendelser fortløpende dersom det er ønskelig. Kommunene skal rapportere dyr som er bekreftet døde videre til SSB ved jaktårets slutt (31. mars).

Gjennom nøyaktig kartfestet registrering av fallvilt bidrar man til økt kunnskap som kan brukes til å avgjøre hvor forebyggende tiltak bør settes inn på vei og jernbane. Videre gir nøyaktig registrering av tidspunkt kunnskap om når ulykkesrisikoen er størst.

I Hjorteviltregisteret er det også mulighet til å registrere hendelser hvor dyret friskmeldes eller ikke blir funnet. Slike registreringer er interessante med tanke på hvor påkørsler skjer og tiltak som kan gjøres. Disse hendelsene kommer ikke med i den offisielle statistikken som publiseres av SSB. Hjorteviltregisteret har innsynsløsning som viser fallvilthendelser i kart. I innsynsløsningen kan man velge ulike kombinasjoner av data, blant annet kan man velge å se på data fra en eller flere kommuner på utvalgte arter, årsaker og utfall. Det er også mulig å få ut ulike rapporter basert på utvalgskriteriene. Se mer på www.hjorteviltregisteret.no under fanen fallvilt.

Foto: Kjetil Hansen

Foto: Martin Mikalsen

Hjorteviltregisteret

www.hjorteviltregisteret.no er en nasjonal database som ivaretar data fra jakt på hjortevilt og opplysninger om fallvilt av utvalgte arter. Hjorteviltregisteret er et forvaltningsverktøy for kommuner og rettighetshavere. Etter forskrift om forvaltning av hjortevilt av 10.02.2012 skal kommunene bruke Hjorteviltregisteret til lagring og rapportering av data. Informasjonen i Hjorteviltregisteret er tilgjengelig for alle.

Hjorteviltregisteret

Om Hjorteviltregisteret | Kontakt

Elg

Hjort

Rådyr

Villrein

Bever

Fallvilt

Rovdyr

Sett elg

Utskrift av sett elg skjema

Bestandsutvikling

Sette elg

Felte elg

Sett elg pr. jegerdag

Sett elg pr. jegerstunde

Sett ku pr. okse

Sett kalv pr. ku

Sett kalv pr. kalvku

Andel kyr med kalv

Jaktmateriale

Gjennomsnittlig slaktevekt

Slaktevekter kalv

Slaktevekter dyr 1 ½ år

Finn innsendte dyr

Altersfordeling

Gjennomsnittsalder

Jaktstatistikk

Tildelte dyr

Elg

I Hjorteviltregisteret kan du finne informasjon knyttet til jakt og forvaltning av elg.

Sett kalv per ku

Sett ku per okse

Kartet viser sett kalv per ku utledet fra sett elg-registreringer i Hjorteviltregisteret for årene 2007-2011.

Kartet viser variasjon i sett ku per okse utledet fra sett elg-registreringer i Hjorteviltregisteret for årene 2007-2011.

[Se kalv per ku i din egen kommune](#)

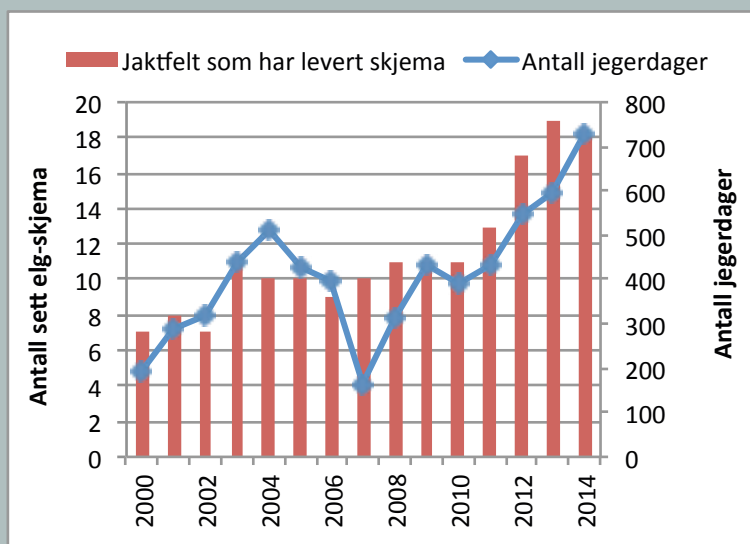
[Se ku per okse i din egen kommune](#)

Sett kalv per kalvku

Andel kyr med kalv

Jegernes registrering og rapportering av sett elg-skjema er svært viktig for å beskrive tilstanden og utviklingen i en elgbestand og konsekvensene av ulike avskytingsstrategier. I denne brosjyren presenteres data fra sett elg-skjema, offisiell jaktstatistikk, slaktevekter og fallviltstatistikk.

Gode data gir grunnlag for en best mulig tilrådning og beslutning om årets fellingskvote. Etter endt jakt kan også effekten av forvaltningsrutiner evalueres. Det er derfor viktig at alle aktører som årlig deltar i innhenting av sett elg-data gjør dette på en kvalitetsmessig god måte. Beslutningene som tas skal være i tråd med kommunale målsettinger samtidig som de tar hensyn til regionale og nasjonale målsettinger i elgforvaltningen. Ut over det som er presentert i denne rapporten bør følgende forhold tas med i vurderingene og beslutningene: Tilgjengelig beite sommer og vinter, særlig viktige vinterbeiteområder, trekkveier for elg og prognoser for bestandsstørrelse dersom dette er utarbeidet for gjeldende område. I tillegg kan andre relevante data være tilgjengelige.

Datagrunnlaget viser oppslutningen om innsamlingen av sett elg-data fra de enkelte jaktfelt og antall jegerdager hvert år.

Store variasjoner fra år til år i oppslutningen kan medføre større usikkerhet i verdiene som er utledet fra materialet. En god oppslutning og kvalitetssikring av data gir et sikrere beslutningsgrunnlag. Alle indekser basert på sett elg og gjennomsnittlige slaktevekter bør regnes ut for et tilstrekkelig stort materiale for å begrense betydningen av tilfeldigheter (>1000 jegerdag/ 500 observasjoner). Alle grafer og tabeller er basert fra tallmateriale fra Hjorteviltregisteret, www.hjorteviltregisteret.no.

Noen begrensninger i tolkningen av sett elg er: Data tolket på mindre områder er mer sårbare for tilfeldigheter og gir mindre presisjon i tolkningen (for eksempel jaktfelt versus fylke). Endringer i jaktform, endret jakttid, omorganisering av jaktfelt og vald og varierende jaktpraksis vil påvirke datagrunnlaget. Andre faktorer som kan gi utslag på dataene er værforhold som tidlig snøfall og eventuelt tidlig utløsning av trekk. Effekt av ut- og innvandring, samt dødelighet utenom jakt, for eksempel påkjørsler, må også tas med i tolkningen av data. Ved tolkning og bruk av datagrunnlaget i forvaltningen er det viktig at de som tolker materialet har god lokalkunnskap og kjenner historikken. Man bør også gjøre seg kjent med svake og sterke sider i datagrunnlaget og måten data samles inn på, slik at man kan ta høyde for dette under tolkningen.

Naturdata er en privat bedrift med kontor i Røyrvik.
Firmaet har ansatte med bakgrunn innen grønn sektor.

Våre viktigste produkter og tjenester

- Drift, utvikling og support knyttet til det nasjonale Hjorteviltregisteret
- Drift, utvikling og support knyttet til den digitale innleveringstjenesten av sett elg og sett hjort skjema, www.settogskutt.no
- Kurs i bruk av Hjorteviltregisteret
- Bearbeiding og tilrettelegging av data for ulike aktører
- Innlegging og kvalitetssikring av sett elg-/sett hjort-data i Hjorteviltregisteret
- Foredrag om Hjorteviltregisteret og relaterte tema
- Hjorteviltplaner på kommunalt, regionalt eller fylkesplan
- Brosjyrer med Elgdata og Hjortedata
- Arrangerer årlig Naturdatas viltkonferanse på Værnes, første torsdag og fredag i november.

Hjorteviltregisteret

www.hjorteviltregisteret.no

Sett og skutt

www.settogskutt.no

Naturdata as

www.naturdata.no

Hjorteviltportalen

www.hjortevilt.no

Statistisk sentralbyrå

www.ssb.no

Miljødirektoratet

www.miljodirektoratet.no

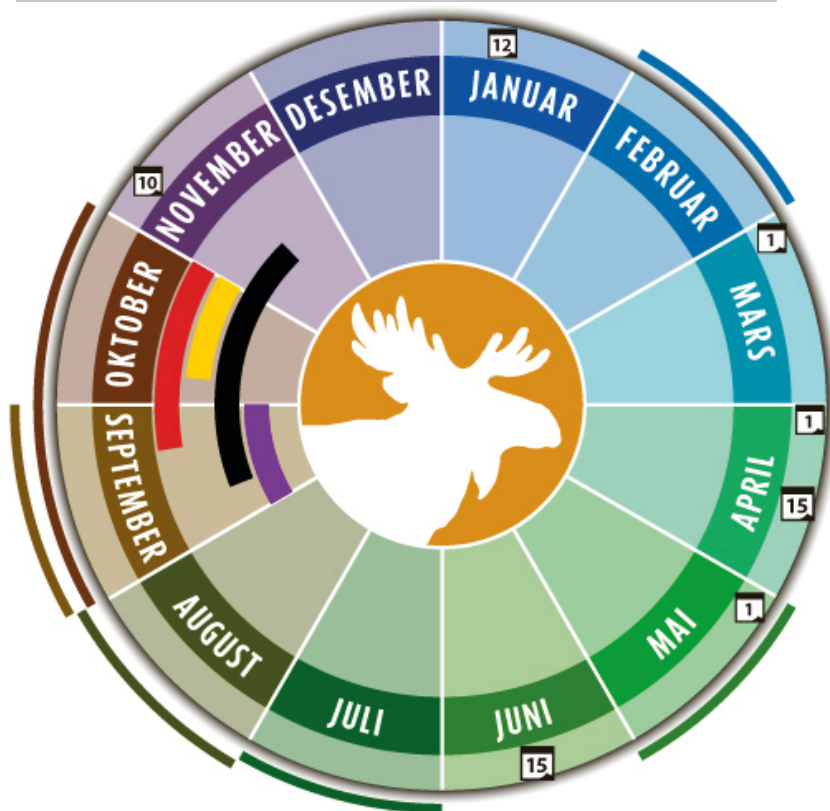
Norsk institutt for naturforskning

www.nina.no

Lovdata

www.lovdata.no

Viktige datoer å forholde seg til

- 25/9 – 31/10:** Elgjakt i alle fylker, med de unntak som framgår nedenfor
- 5/10 – 31/10:** Elgjakt i Østfold, Akershus, Oslo og Vestfold, samt noen kommuner i Oppland, Telemark, Buskerud, Hedmark, Vest-Agder og Aust-Agder
- 10/9 – 15/11:** Elgjakt i Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane, Hordaland og Rogaland
- 1/9 – 30/9:** Elgjakt i Kautokeino og Karasjok

Figuren er hentet fra Hjorteviltportalen (www.hjortevilt.no).

JANUAR

12/1: Rapporter fellingsresultat for eventuell utvidet elgjakt.

FEBRUAR

Har du glemt å legge sett elg-data i hjorteviltregisteret?
Da må du gjøre det nå!

MARS

1/3: Frist for å fremme forslag om endring av minsteareal.

APRIL

1/4: Jaktåret starter.

15/4: Frist for kommunen til å fastsette endringer i minstearealet.

MAI

Start skytetreninga nå! Gjør unna de 30 obligatoriske treningskuddene om våren – mindre stress før jakta.

1/5: Frist for søknad om godkjenning av vald og bestandsplanområde.

1/5: Frist for å returnere svarkort til Jegerregisteret om fjorårets jaktresultat.

JUNI

15/6: Frist for kommunen til å godkjenne eventuelt nye vald og bestandsplanområder.

15/6: Frist for utsending av fellingstillatelser.

JULI

Unngå kø: Ta skyteprøven i god tid før jakta starter.

AUGUST

Send gjerne ut sikkerhetsreglement til jaktlaget (dersom slikt finnes) eller ta muntlig gjennomgang.

SEPTEMBER

Husk å registrere sett elg hver dag.

Husk å sende ut informasjon til elgvald og jaktfelt.

OKTOBER

Husk å registrere sett elg hver dag.

NOVEMBER

10/11: Rapporterer fellingsresultat til kommunen etter ordinær jakttidsslutt, og godkjenn sett elg-skjema registrert via settogskutt.no.

www.naturdata.no

[naturdataas](https://www.facebook.com/naturdataas)

firmapost@naturdata.no